

Д. М. Дубравська, к.п.н., доц.

КОНВЕРСІЯ ЯК ПРОДУКТИВНИЙ СПОСІБ ПОПОВНЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Феномен конверсії періодично досліджувався вченими в різних аспектах. Неодноразово вчені намагалися уніфікувати критерії визначення конверсії, її напрямки, однак, єдиної точки зору лінгвістів стосовно феномену конверсії досі не існує. Все ще точиться дискусія навколо питань: межі конверсії, принципи класифікації в морфологічних та лексичних дослідженнях. Особливий інтерес, на нашу думку, викликає місце конверсії, як процесу словотворення, в комп'ютерній лінгвістиці. Критерії напрямку конверсії теж є дискусійними. На думку І. Балтіро й “досі об'єкт (конверсія – Д.Д)” потребує детального вивчення [20, с. 17]. Відсутність емпіричного дослідження багатьох теоретичних тверджень стосовно конверсії мотивувала наше дослідження, що здійснене на основі аналізу корпусу текстів BNC, дані якого застосовувалися для верифікації різних напрямків конверсії, визначення частотності вживання різних випадків, визначення твірних основ та похідних в конверсивній парі, а також рівня продуктивності різних напрямків конверсії. В процесі дослідження ми зверталися до етимології та походження кожного слова конвертованих пар, їх значення. Напрямки конверсії визначалися на основі OED.

Об'єктом нашого дослідження стали продуктивні конверсійні моделі в англійській мові.

Предмет дослідження – продуктивність одного зі способів словотворення, **конверсії**.

Наша мета розглянути основні підходи до аналізу конверсії як феномену, та проаналізувати найбільш продуктивні моделі. Нас цікавить статус, природа та основні напрямки конверсії в сучасній англійській мові. Ми проаналізували 5 820 конвертованих одиниць з корпусу текстів BNC, що містить 100 млн. слів.

Можна виділити синтаксичні та дериваційні підходи до тлумачення конверсії. Синтаксичні зводяться до того, що існує єдина лексема, яка вживається в різному синтаксичному контексті (багатофункційність) [28; 30]. “Конверсія полягає в зміні синтаксичної категорії слова без зміни його форми” [35, с.1640).

Для Л. Бауера суть конверсії також полягає в зміні формального класу (частини мови) слова без будь-якої зміни його форми: “конверсія - презюмований дериваційний процес, який має місце, коли слово, яке зазвичай вживається в одному розряді слова, набуває характеристик іншого розряду слова без будь-якої зміни форми” [21, с.32].

На думку Балтіро конверсія є способом словотворення, бо вона “... збагачує лексичні ресурси англійської мови” [20, с.17] подібно афіксації та

композирам і стверджує, що конверсія “починається з використання одного елемента в різному парадагматичному та синтагматичному контексті” [20, с. 66]. Конверсія, на думку Балтіро – дериваційний процес, який “... поповнює лексичні ресурси англійської мови” [20, с.17] в спосіб подібний до афіксації чи складних слів. Вона наголошує, що конверсія “... починається з використання одного й того ж елемента в різних парадагматичних та синтагматичних контекстах” [20, с. 66]. Конверсія таким чином трактується як зв'язок між двома словами, а не як багатofункційний феномен, коли слово вживається більше ніж в одній граматичній конструкції, наприклад *stone* в *a stone* та *stone wall*.

Такої ж думки й Н.Н. Амосова: “Суть конверсії полягає в утворенні із слова, що належить до однієї частини мови, нового слова, що належить до іншої частини мови, без зовнішньої словотвірної його перебудови” [1, с.83].

Говорячи про конверсію як про перехід частин мови, ми часто стикаємося з певними труднощами: по-перше, яку частину мови слід вважати вихідною (особливо якщо це службові слова); а по-друге, взаємоперехід частин мови як процес сам по собі є відірваним від реальності, оскільки одна частина мови переходить в іншу не в ізольованому вигляді, а лише у реченні (висловлюванні).

Прихильники дериваційного підходу стверджують, що внаслідок конверсії з'являється нова лексема без будь-яких експліцитних дериваційних маркерів [33, с.3]. Дехто з вчених стверджує про наявність обох елементів. Конверсія, як один з найбільш продуктивних і часто вживаних шляхів словотворення викликає суперечку вчених і, не зважаючи на це, все ще має специфічні характеристики порівняно з іншими шляхами словотворення.

Варто зауважити, що не всі вчені визнають конверсію засобом словотвору. На думку одних конверсія – галузь або шлях деривації, [8], інші ж вважають її окремим типом словотворення поряді з деривацією та композирами [19, 27; 29]. Л. Бауер та С. Валера аналізуючи різні підходи до поняття конверсія наголошують, що: “Конверсію зазвичай визначають як дериваційний процес, який пов'язує лексеми з однаковою формою, що належать до різних частин мови. Практично все це було піддано сумнівам в тому чи іншому вигляді, тим не менш поняття конверсії продовжують використовувати, так само, як конвенційну систему частин мови використовують в мовах, для яких вона теоретично неадекватна” [22, с. 6].

Г. Марчанд дає визначення словотвору як “тієї галузі науки про мову, яка вивчає моделі, за якими мова формує нові лексичні одиниці, тобто слова” [30, с.2]. При цьому одні лінгвісти вважають механізмом словотворення шляхом конверсії парадигму слова [17, с. 71; 2, с. 43], інші ж – нульову морфему [31, 293; 39, 134; 27, 153] – звідси й розбіжності в назві даного феномену (конверсія, нульова афіксація, невласне деривація, частиномовна деривація, функціональна транспозиція тощо).

Конверсія не лише високопродуктивний процес утворення нових лексем, але й феномен, що немає суперників за різноманітністю альтернативних термінів для його позначення та опису.

Хоча більшість вчених вживають термін “конверсія” (Ч.Барбер, А.Загоруйко, Б.Мазо, О.Смирницький, Ю.Степанов, Б.Зернов, І.Корунець, О.Кубрякова, М.Рящина, П.Соболева, А.Левицький, П.Штекауер, Р.Сеймур), спостерігається термінологічна неоднозначність у визначенні сутності та інтерпретації явища конверсії: як морфолого-синтаксичного способу словотворення і граматична омонімія (В. В. Виноградов, Ю.О. Жлуктенко), нульової афіксації (або різновиду афіксації в теорії Я. Дона, (нульової суфіксації (Л.Блумфілд, Д.Кастовський, М.Ленерт, Л.Ліпка, Г.Марчанд, О.Єсперсен), взаємопереходу частин мови (О. Є. Супрун), частиномовної деривації (О.П. Калечиць), синтаксичної деривації (Є. Курилович), нульової деривації (В.Адамс, Г. Марчанд, М.Пост, П.Твардіш, Й.Фісяк) невластне деривації (Н.Д. Арутюнова), синкретизму (В. В. Бабайцева), взаємопроникності (О.Т. Кривоносов), лексико-граматичної субституції (М.Ф. Лукін), функціональної транспозиції (Ш.Баллі, І.В. Арнольд, Л.В.Борте, Р.М.Гайсіна, В.Г.Гак, С.М. Єнікєєва, І. Кеннон, Р. Квірк, О.С. Кубрякова, М.Г.Меркулова, Г.Г.Соколова, В.В.Шигуров), транслації (Л.Теньєр), концептуальної перекатегоризації в рамках ономасіологічної моделі П. Штекауєра тощо [3; 4;6;7;9 - 12;14 - 17;19;23;27;30;31;34;].

Така різноманітна термінологія свідчить про бачення конверсії під різним кутом зору, з різних перспектив і має право на існування. Варто зауважити, що ці синонімічні в окремих випадках слова не завжди означають одне й те ж. Е. Круїсінга вважав, що конверсія це процес при якому слово приймає на себе функції, які не є для нього фундаментальними [29], наприклад прикметник вжитий в ролі іменника: *the poor, the British*.

poor (Adj, 13340) → *the poor* (N, 1212): *I feel sorry for the poor man! Long before the Child Poverty Action Group was ever thought of, folks were singing ‘the rich get riches and the poor get children’.*

the British (Adj,11932) → *the British* (N, 992): *It's a tough market for the British to try to take a slice of.*

Цифрами позначена загальна частотність вживання одиниць, що виникли внаслідок конверсії в BNC.

Для О.І.Смирницького «конверсія» – процеси утворення лексико-граматичних омонімів. “Конверсія - такий вид словотворення, при якому словотвірним засобом слова служить тільки сама парадигма” [17, с. 24], тобто від іменника “dial” (219) утворено дієслово “to dial” (209) і таким чином ми змінили парадигму іменника (a dial, dials) на парадигму правильного дієслова (I dial, he dials, dialed, dialing).

О.С. Кубрякова; пов’язує “транспозицію” с афіксальним словотворенням. Терміном “деривація» автор позначає лише процеси словотвірного характеру. “Транспозицію” О. С. Кубрякова розглядає як спосіб деривації [15].

І.В. Арнольд характеризує “транспозицію” як тип словотворення, при якому нові слова виникають без зміни основної форми вихідного слова, але в

іншій частині мови, і, внаслідок включаються в нову парадигму, отримують нові синтаксичні функції та сполучуваність і нове лексико-граматичне значення [3].

Отже, під транспозицією розуміють перевід знаку з однієї категорії в іншу (Ш. Баллі), засіб перекатегоризації вихідних слів та, згідно з цим, редистрибуції мотивуючих основ (Кубрякова Є. С.), використання однієї мовної форми в функції іншої я мовної форми – її протичлена (протилежний член) в парадигматичному ряду (Гак В. Г.).

Деякі вчені стверджують, що між такими словами існують дериваційні зв'язки, однак у такому випадку більшість змін, що стосуються частин мови, є маркованими певним афіксом. Рішення цієї проблеми окремі лінгвісти вбачають у використанні так званого *нульового афіксу* (афіксу, який не вимовляється) для пояснення відмінностей між двома омофонами, що виконують різні функції. [21]. Інші ж вчені використовують термін *семантичний зсув*, який у багатьох випадках є синонімом до конверсії.

Вчені, які тлумачать конверсію як дериваційний процес, вживають для його тлумачення терміни конверсія, рекатегоризація, морфологічна метафора чи семантичне поширення. Ті ж, що мають протилежні погляди на конверсію, називають її мультифункційною зміною класу слова (граматичної категорії). Слово однієї лексичної категорії часто конвертується в слово іншої лексичної категорії, як наприклад: іменник *napalm* (4)] перетворюється в дієслово *to napalm*

(1): *They can put napalm. Don't napalm bombs, no do, do.* Внаслідок конверсії слова набувають нових синтаксичних функцій.

Варто зауважити, що усі терміни, вжиті для позначення процесу конверсії, мають дотичну - вони описують процес, за допомогою якого лексична одиниця набуває не притаманних їй за походженням синтаксичних функцій, як в наступних прикладах:

N→V: *We each had to sit in our own chair (7311). I was invited to chair (77) one session last week.*

V→N: *It was an absolute brute but eventually I did manage to dig (1057) it all out. You'd better go along and have a bit of a dig (75) first.*

P→N: *Is the opponent bouncing up and down (2119)? It actually shows you the ups and downs (133).*

Г. Кеннон стверджує, що конверсія доволі продуктивна, хоча її внесок становить всього 4% нових зареєстрованих одиниць. [23] Наші дослідження демонструють, що питома вага слів в англійській мові, утворених по конверсії, постійно збільшується. Найбільш вагомою причиною цьому можна вважати те, що в англійській мові майже повністю відсутні морфологічні маркери частин мови. Частини мови або не розрізняються зовсім, або можуть розрізнятися за словотвірними афіксами.

В даному дослідженні ми використовуємо термін “конверсія”, який, на нашу думку, на сьогоднішній день найбільш поширений. Конверсія, як словотвір, тісно зв'язаний з особливостями будови англійської мови і її

історією. У давньоанглійській мові для утворення нових слів широко використовувався її основний словниковий склад, односкладові слова, з яких створювалися нові слова шляхом афіксації і словоскладання. Таким чином, у мові було і є дуже багато слів від одного кореня, що відносяться до різних частин мови.

Конверсія – процес формування нових слів засобами переміщення їх з одного морфологічного класу до іншого без будь-яких змін (without any changes, either in their form or in their pronunciation).

Ми розрізняємо в реченні лексичну та граматичну категорію конвертованого слова, завдяки його морфолого-синтаксичній функції та ролі в реченні. Хоча і досі немає чіткого твердження про те до якої галузі лінгвістики належить конверсія: синтаксису, морфології чи семантики.

Більшість вітчизняних мовознавців трактують конверсію як морфолого-синтаксический спосіб утворення нових слів шляхом зміни парадигми слова твірної основи та поєднання притаманних йому характерних рис з рисами тієї частини мови, до якої відноситься похідне слово. Однак, не рідко суть та граматична категорія конвертованих слів при цьому не завжди усвідомлюється точно, виникає потреба аналізу контексту. Кларк та Кларк про (1979) стверджують, що усвідомлення значення конвертованого іменника в дієслово “залежить від контексту, особливо від співпраці промовця і слухача” [24, с.783].

Продемонструємо це на окремих прикладах:

Text model 1

№	The models of conversion	Total	Written	Transcribed speech	Sentences
V → N					
1	buy (V)	12209	9508	2701	<i>Even if the Gallery does not <u>buy</u> it I do not wish to have anything more to do with it.</i>
	buy (N)	76	61	15	<i>Are you going for <u>a buy</u> then?</i>
2	fall(V)	8416	7848	568	<i>I watched her knotted calves <u>rise and fall</u> below her heavy, woollen dress.</i>
	fall(N)	2256	2208	48	<i>She studied him a moment, laying her hand softly on his chest, feeling the soft <u>rise and fall</u> of his breath....</i>
3	hate (V)	2978	2273	705	<i>It's a thing I <u>love and hate</u> at the same time.</i>
	hate (N)	169	165	4	<i>It seems the inevitable and only way to conclude such a passionate story of <u>love and hate</u>.</i>
N → V					
1	dog(N)	7857	6520	1337	<i>Apple is to <u>dog</u> as fruit is to X.</i>

	dog(V)	9	9	0	<i>He continued to <u>dog</u> me.</i>
2	party(N)	39732	37376	2356	<i>'Hello auntie!' called the man as they neared the little <u>party</u>.</i>
	party(V)	16	15	1	<i>But they know how to <u>party</u>.</i>
3	water (N)	34281	31391	2890	<i>The virus is spread through contact with contaminated food and <u>water</u>.</i>
	water(V)	51	39	12	<i>Fill trench with light soil and <u>water</u> well.</i>

Ми бачимо, що дієслівні та іменникові основи не лише співпадають по звучанню (фонологічно), формі (графічно), але й семантично їх майже не можливо відрізнити без аналізу.

В праці Е. Кларка та Г. Кларка ми знаходимо стандартне речення 'My sister Houdini'd her way out of the locked closet'[24], а в BNC речення 'Seems so funny having a Houdini dog. Та ... he will have to do a Houdini to escape from me', в яких конвертована власна назва (іменник вжито в ролі прикметника та дієслова) і можемо зрозуміти їх суть лишень звернувшись до енциклопедії. Прикметник *Houdini* означає „майстерний втікач”, а дієслово *to Houdini* означає „втекти, обдуривши інших”. (Гаррі Гудіні (1874 – 1926) - відомий американський ілюзіоніст, маг, гіпнотизер, що прославився складними трюками.)

П.Штекауер наголошує на суто типових рисах англійської мови – здатності конвертувати власні назви – і ми можемо продемонструвати це явище на прикладі: *I thought of Piero standing in front of a Jackson Pollock (2), no, even a Picasso(17) or a Matisse (8).*

Окрім того конверсія здатна відбуватися у зовсім незвичних ситуаціях:

- на основі незлічувальних іменників утворюються злічувальні:

two coffees (10): *Jenny bought two coffees and two buns and we went and sat down.*

different oils (1): *Of course, you can always go round collecting different oils.*

initiatives (1907): *Both initiatives have the active support of President Garcia.*

- на основі неперехідних дієслів утворюються перехідні:

run (In) 21542→*run* (T)1382: *He's fit and ready to run for his life.(IN) ...all the relevant personnel within the hotel or conference centre are competent enough to run an efficient operation with minimal help from us(T).*

die (In) 5300 → *die* (T) 12: *Simon Cormack will die a phone call later. If they die the whole campaign to save the condor by captive breeding could come under renewed attack.*

- прикметники, які не мають ступенів порівняння, порівнюються:

Writing on were unaffected by French bourgeois taste (16851). 'It's a pity he is not a bit more French.'(8)

- від прикметників, що вживаються лише в однині, утворюються збірні іменники множини :

sweet (солодкий) 3480 → *sweets* (солодощі) 728: *Become the touches of sweet harmony: She has books and sweets hidden up there,' Mona said.*

empty (порожній, пустий) 5364 → *empties* (порожняк) 35: *Described as the 'nearest thing to an empty glass'. They take the empties to the end and bring the full ones this road.*

green (зелений) 14251 → *greens* (зелень, овочі, городина; партія зелених) 860: *The ploughman lost his sweat, and the green corn. Spring greens are at their best and quality primo cabbage is the best green buy this week.*

•від прийменників, що вживаються у фразеологізмах, утворюються іменники:

in and out → *the ins and outs*: *The only time he opened it was to have food passed in and out.* (1150) *I knew the ins and outs of one of them* (деталі) (36);

up and down → *ups and downs* (133): *As I marched up and down the quay, the pipes sounded well. 'There are ups and downs in marriage,' he said.*

•від прислівників *why* (чому?) та *wherefore* (з якої причини?) утворено іменники *whys* та *wherefores*: *Not only do I want to know the story but I want to know the whys and wherefores.* (28).

•від вказівного займенника *that* утворено прислівник *that*: *How long ago was that?* (1119443) *I'd never felt that tired in my life.* (13)

Розрізняють повну і часткову конверсію. Балтіро визнає повну конверсію лише для типів 'noun → verb', 'verb → noun' and 'adjective → verb'. Класифікуючи напрямки конверсії, до основних типів часткової конверсії відносить типи 'adjective → noun' and 'noun → adjective', а до другорядних 'adverb → adjective' and 'adjective → adverb', хоча вона не підтверджує це конкретними фактами дослідження і тому виникає питання, чим пояснюється такий висновок: частотністю вживання, природою класів слів, залучених до процесу конверсії, а чи припущенням.

Балтіро в той же час вважає сам термін "часткова конверсія" неправомірним (невалідним), а всі випадки часткової конверсії, на її думку, можуть бути віднесені до таких феноменів як укорочення, композити, чи еліпси. На нашу думку, еліпси можна теоретично застосувати до будь-якого типу словотворення, тому в цілому таке твердження не є правомірним.

При повній конверсії – похідне слово адоптує не лише функціональні потенції нової категорії, але й флексійні характеристики [19;40].

О.І.Смирніцький обмежував конверсію випадками з абсолютно незмінною основою без звукових видозмін в основі (чергування, зміна наголосу) [17]. М.Докуліл визнає й конверсію, що супроводжується фонетичними змінами в основі [26]. Фонетичні зміни, характерні для англійської мови, завжди є додатковим, залежним словотвірним засобом.

При аналізі конверсивних пар існує проблема при визначенні твірної основи та похідного слова, що спричинена відсутністю твірних афіксів, які вказували б на дериваційні зв'язки.

Одними з перших, хто аналізував критерії напрямків конверсії, були О.І.Смирніцький, Г. Марчанд. Г. Марчанд [30; 31] висунув критерії визначення напрямків конверсії, серед яких: семантична залежність, межі використання, семантичні рамки, фонетична форма, морфологічний тип, наголос.

В. Адамс вважає, що [19] важливими критеріями є інтуїція мовця (наприклад *wolf* (n) → *wolf* (v) – “поводитися як вовк” *He is one of the world's stirrers and shakers, and even more than Bella he seems to wolf life down in big mouthfuls.*(2), частотність (похідне слово менш звичне), форма та акцентуація. Оскільки ці критерії не спрацювали, Адамс звернувся до історичних критеріїв (реєстрація лексикографами лексеми в словнику), однак, іноді історичні критерії вступали в конфлікт з інтуїцією.

На думку М.Е. Білинського перша засвідченість лексеми у писемних пам'ятках мови є єдиним достовірним джерелом наших знань про час входження слів до колективної пам'яті мовців, навіть незважаючи на деяку відносність датування [5, с. 35].

На нашу думку для визначення напрямку конверсії у більшості випадків необхідно звернутися до етимології слова.

Причини конверсії доволі різноманітні, серед них:

- економія мовлення: *intellectual* (Adj) 2921 → *intellectual*(N)45) *But she saw the intellectual side of Ken as well. If you make a living, you're not an intellectual.* (одне слово заміняє ціле речення - Людина з високо розвиненим інтелектом, яка займається вишуканою розумовою, духовною діяльністю.)

- негайність, невідкладність, коли емоції переповнюють нас і ми хочемо продемонструвати їх якомога частіше “*But why can't I have another biscuit?*”, скаржитися дитина вп'яте “*I'll biscuit you if you don't get off to bed now!*” відповідає мати, втративши терпець.

Конверсія притаманна англійській мові в силу її аналітизму. Суть конверсії як словотворчого процесу полягає в тому, що відбувається функційний зсув слова з однієї частиномовної категорії в іншу, при цьому не зазнаючи жодних змін форми (оболонки) слова, зміна значення існуючих слів і використання їх в новий, не притаманний їм спосіб: *Google* (N) → *Google* (V).

При цьому слово зазнає не лише граматичних, а й семантичних змін. Утворене внаслідок конверсії слово не втрачає семантики твірної основи, набуваючи власну, обумовлену новим частиномовним статусом.

В ядрі основного слова відбувається семантичний зсув, зміст основи фіксується в парадигмі та граматичній оформленості похідного слова.

Отже, конверсія не є синкретизмом, а семантико-морфолого-синтаксичним способом словотворення, завдяки якому слово однієї частини мови утворюється від слова іншої без будь якої зміни зовнішньої форми вихідного слова, механізмами словотворення виступають семантичний зсув, морфологічна парадигма та граматична оформленість (синтаксична парадигма) слова. Граматична оформленість складається не лише з парадигми слова, алей з граматичної сполучуваності з іншими словами.

Похідне слово змінює синтаксичну функцію, як наприклад: ‘*Sure, we need water, we need electricity,*’ says Garrett. (Іменник “*water*” виконує роль додатка в реченні). ‘*I water the flowers...*’ (дієслово “*water*” виконує роль присудка в реченні).

Не завжди легко визначити напрямок конверсії, а тому вчені не мають змоги визначити що є твірною основою, а що похідним у випадках *change* (N) ↔ *change* (V), *cough* (N) ↔ *cough* (V), *doctor* (N) ↔ *doctor* (V), *dress* (N) ↔ *dress* (V), *finger* (N) ↔ *finger* (V), *love* (N) ↔ *love* (V), *rain* (N) ↔ *rain* (V), *smile* (N) ↔ (V) *smile*, *stay* (N) ↔ *stay* (V). Це пояснюється відсутністю дериваційного суфіксу щоб свідчити про вторинність по відношенню до основи.

Text model 2

№	Conversion	Total	Written	Transcribed speech	Sentences
1	<i>change</i> N	22294	20781	1513	<i>Any <u>change</u> in this will lower fitness.</i>
	<i>change</i> V	9203	7928	1275	<i>To <u>change</u> is to die, he wrote, but not to <u>change</u> is also to die.</i>
2	<i>cough</i> N	634	502	132	<i>He gave a low <u>cough</u>.</i>
	<i>cough</i> V	142	116	26	<i>But by August Kelly was beginning to <u>cough</u>.</i>
3	<i>doctor</i> N	10211	9019	1192	<i>The <u>doctor</u> heard it clearly.</i>
	<i>doctor</i> V	12	11	1	<i>He wants to <u>doctor</u> it.</i>
4	<i>dress</i> N	4766	4434	332	<i>She's wearing a white <u>dress</u>.</i>
	<i>dress</i> V	495	462	33	<i>She took a long time to <u>dress</u>.</i>
5	<i>finger</i> N	3037	2756	281	<i>I poke a <u>finger</u> into it; still cold.</i>
	<i>finger</i> V	18	16	2	<i>To be safe, you had to <u>finger</u> everyone.</i>
6	<i>love</i> N	17593	15863	1730	<i>A person who accepted <u>love</u> was like a passenger.</i>
	<i>love</i> V	4705	3878	827	<i>But to <u>love</u> someone meant to fly, to rise above the earth yourself.</i>
7	<i>rain</i> N	6023	5561	462	<i>I woke to the sound of torrential <u>rain</u>.</i>
	<i>rain</i> V	216	195	21	<i>Then it began to <u>rain</u>.</i>
8	<i>smile</i> N	6260	6170	90	<i>Wear it with a hat and a sunshine <u>smile</u>!</i>
	<i>smile</i> V	585	563	22	<i>Dot tried to <u>smile</u> but it wouldn't come.</i>
9	<i>stay</i> V	11175	9655	1520	<i>'You mean you don't want me to <u>stay</u>?'</i>
	<i>stay</i> N	748	719	29	<i>Their <u>stay</u> was brief however.</i>

В науковій літературі існують основні правила визначення напрямку конверсії:

- семантика вихідної основи ширша за семантику похідного слова: *to fall* → *a fall*

to fall (1885) – падати; спадати, знижуватися; гинути; руйнуватися, припадати, випадати, обвалюватися, осідати, наставати, затихати, вщухати (про вітер і т.ін.).

a fall (748) – падіння; занепад; зниження, водоспад 3) осінь 4) впадіння (річки) 5) схил (пагорба) 6) кількість зрубаного дерева (лісу) 7) боротьба.

•у вихідного члена пари ширше словотвірне гніздо *a father - fatherhood, fatherless, fatherly* – *to father* ('to adopt' or 'to originate') *The next day a father broke his son's arm. This boy of yours is twenty-five years old, old enough to father children and break hearts.*

•контекст (хоча кожному слову притаманне щось своє специфічне навіть поза контекстом) – отже слово має основну та оказіональну функції.

Усі проаналізовані нами випадки відповідають десяти типам конверсії:

1. Noun → verb: *His mother might take me away to live with her* (24426). *She'd wanted to mother him* (3). *She mothered all of them in a way that Jennie could not now she was becoming more erratic* (9).

2. Verb → noun: *to strike* → *strike*: *Two reasons strike me for this* (1643). *Unfortunately, a strike was also affecting things* (3951).

3. Adjective → verb: *frequent* (Adj, 2414) – *to frequent* (V, 154) (*More and more, as years went by, I began to frequent Irish singing pubs, until I was totally immersed in the music.*)

4. Adjective → noun: *daily* (Adj, 32) → *daily* (N, 1) "*I have it all in my Daily Position Report. That should be in my daily.*

5. Adjective → adverb (pretty, right, round) – *pretty* (Adj, 6384) → *pretty* (Adv, 1184) *Oh, pretty woman, walk my way! I reckon it's pretty well irreversible.* В зв'язку з тим, що такий тип – рідкісне явище, багато вчених не включали його в дослідження (В. Адамс, Є. Р. Зандвурт, Єсперсен, Г. Марчанд, Ніда, О. тощо).

6. Adverb → verb: *fast* (Adv, 6044) *fast* (V, 1278) *I ran away as fast as I could along the pavement.*

7. Adverb → noun: *outside* (Adv, 19250) → *outside* (N, 399) *I went back outside again. Because I see it from the outside? 'You only went and wrote your name on the outside, didn't you?'*

8. Interjection → verb: *ha* (Inter, 3560) – *ha* (V, 11) *I can ha, you know I don't know, if I go over there now to and I said please show me this no, I'm not! He must ha, he was looking, somebody looking for a house.*

9. Interjection → noun: *whoops* (165) → *whoops* (24): '*Whoops, bit of Shaun Ryder there!*' *He could hear the whoops of small boys from the garden.*

10. Conjunction → noun *if* (253303) → *ifs* (53), *but* (446095) → *buts* (47): *How right she is, but they don't have any choice. 'No ifs or buts,' Fritz said.*

Приблизно половина всіх англійських простих дієслів утворена за конверсією від іменників. На думку Б. Трнкі "основним мотивом широкого розповсюдження конверсії іменників у дієслова в англійській мові є сильна потреба мовця в нових дієсловах з точнішими семантичними межами та з більш чіткими відтінками значень, ніж ті, якими володіє старе (твірне – Д.Д.) дієслово"[36, с.184]. Насправді, дієслово *eye* є більш особливим та влучним, ніж дієслово *to watch* чи вирази *to keep an eye (on)*; *to keep under observation*: *Meredith simply continued to eye him steadily, and he chuckled.*

Дієслова утворені від іменників та прикметників можна класифікувати на:

№	Converted verbs	Total	Written	Transcribed speech	Examples
I	Локативні дієслова:				
1	<i>jail</i>	23	23	0	<i>'To <u>jail</u> him for that long is ridiculous.</i>
	<i>Jails</i>	1	1	0	<i>Judge <u>jails</u> telephone kiosk robbers</i>
	<i>Jailed</i>	849	825	24	<i>He <u>jailed</u> them for the weekend, the judge.</i>
	<i>Jailing</i>	27	23	4	<i>Jailing him for life, the judge told Lashley: 'You are an appalling and dangerous man'.</i>
2	<i>to school</i>	6	6	0	<i>You <u>can school</u> him over hurdles.'</i>
	<i>schooled</i>	109	108	1	<i>'He'd <u>schooled</u> very well ...'</i>
II	Орнативні дієслова:				
3	<i>staff</i>	12	12	0	<i>Private contractors, appointed both to supply the food and <u>to staff</u> and run the 'shore' depots... It is best <u>to staff</u> at the beginning.</i>
	<i>staffed</i>	351	332	19	<i>The district nursing service was inadequately <u>staffed</u> to cope with the needs of incontinent clients.</i>
	<i>staffing</i>	4	4	0	<i>The building society <u>will be staffing</u> a mortgage desk at each auction...</i>
III	Каузативні дієслова:				
4	<i>yellow</i>	4	4	0	<i>And when, as often happened, the screen <u>began to yellow</u> and darken...</i>
	<i>yellowed</i>	5	5	0	<i>As they quietened, the sun-colours on the stone <u>yellowed, orangeed, reddened.</u></i>
IV	Результативні дієслова:				
5	<i>bundle</i>	50	49	1	<i>They <u>bundle</u> the puppet-jointed body into the car.</i>
	<i>bundles</i>	4	4	0	<i>The boy <u>bundles</u> the chopped organs into a cloth.</i>
	<i>bundled</i>	357	352	5	<i>The wild kids <u>bundled</u> out.</i>
	<i>bundling</i>	55	53	2	<i>... Inc is now <u>bundling</u> a CD-ROM drive into the \$3,000 price for its 66MHz 80486DX2 system</i>
V	Інхоативні дієслова:				

6	<i>cool</i>	397	379	18	<i>Bring to the boil and allow to <u>cool</u>.</i>
	<i>cools</i>	88	84	4	<i>Leave on the lining paper while it <u>cools</u>.</i>
	<i>cooled (Int)</i>	339	327	12	<i>I must say my earlier enthusiasm has considerably <u>cooled</u>.'</i>
	<i>cooled (T)</i>	26	23	3	<i>They <u>cooled</u> the sample below its critical temperature ...</i>
	<i>cooling</i>	16	16	0	<i>Relations between Lord Crickhowell, head of the NRA, and the office of HMIP are <u>cooling</u> fast.</i>
VI	Перформативні дієслова:				
7	<i>counterattack</i>	6	6	0	<i>The defender is now in a position to <u>counterattack</u>.</i>
	<i>counterattacked</i>	6	6	0	<i>Fighters in Kabul loyal to Masud and Dostam <u>counterattacked</u>.</i>
VII	Дієслова для позначення поведінки людини, подібної до тварини:				
8	<i>fox</i>	4	4	0	<i>Do we leave out dates to <u>fox</u> her?</i>
	<i>foxed</i>	9	9	0	<i>The dire light and dark shadows <u>foxed</u> him.</i>
	<i>foxing</i>	1	1	0	<i>I reckon she's <u>foxing</u>!</i>
9	<i>monkey</i>	1	1	0	<i>'Don't <u>monkey</u> with me,' Lorton said.</i>
	<i>monkeyed</i>	1	1	0	<i>Philippa was dancing alone like Tinkerbell while Larry and John <u>monkeyed</u> up the mast and Conrad ...</i>
	<i>monkeying</i>	5	4	0	<i>We'll be <u>monkeying</u> about with them after the break.</i>
VIII	Інструментальні дієслова:				
10	<i>sandpaper</i>	1	1	0	<i>The only reliable cure for it is to <u>sandpaper</u> off the damaged surface of the plywood.</i>
	<i>sandpapered</i>	5	2	3	<i>She bought a pine table from a junk shop and slowly <u>sandpapered</u> it down in the garden...</i>
	<i>sandpapering</i>	3	0	3	<i>... but you were working you <u>were sandpapering</u> that on the inside and er maybe brushing it up and down and then <u>sandpapering</u> that again ...</i>
IX	Дієслова для позначення приєднання чи відчуження:				
11	<i>to fish</i>	295	283	12	<i>Organisers hope to <u>fish</u> the match before the season ends.</i>
	<i>fishes</i>	6	6	0	<i>He <u>fishes</u> the seven lumps of sugar</i>

					<i>out of his coffee.</i>
	<i>fished</i>	326	321	5	<i>Small maggot feeder <u>fished</u> against far bank best.</i>
	<i>fishing</i>	76	70	6	<i>The proctologist <u>was fishing</u> for gossip.</i>
12	<i>to skin</i>	4	3	1	<i>Most readers begin <u>to skin</u> her.e "Oh yes," they say,"a lot of paint tubes there.</i>
	<i>skinned</i>	20	20	0	<i>Georgiades <u>skinned</u> a chestnut and popped it into his mouth. They <u>skinned</u> him and baked him;</i>
	<i>skinning</i>	4	4	0	<i>... wept silently into the pan of onions she <u>was skinning</u>.</i>

Конвертування дієслів в іменники є другим типом зважаючи на продуктивність. Наприклад, з англійського *bet* “ битися об заклад, піти на парі, ставити на кон” (з типово дієслівною парадигмою *bet, bets, bet* (минулий час), *betting...*) утворюється нова лексема *bet* “парі, ставка” (з типово іменною парадигмою *bet, bets*): *I bet (V) if you fell in there you'd get froze in a second (1728) Above all, remember that there is no such thing as a safe bet (N).. (968)*

Іменники, що походять від прикметників внаслідок конверсії характеризуються симетрією морфологічних та синтаксичних засобів. Наше дослідження демонструє, що вони усі мають риси іменників: поєднуються з обома оригіналами, числівниками, займенниками та прикметниками, у них також є форми однини та множини. Наприклад:

possible (Adj) 1388 → a possible (N)2; probable (Adj) 61 → a probable(N) 8

Gadansk's Honour is a possible for the 1,000 Guineas at the following Newmarket meeting...

... he is a probable, rather than a possible, to become Britain's first champion at the weight in 100 years.

opposite (Adj) → opposites (N)

... the true gambler's urge to lose is as strong as and not ultimately separable from its opposite. (5800) If opposites attract, Couples and Faldo should be the best of pals.(170).

Такі одиниці мають водночас ад’єктивні та номінальні властивості, вживаються з артиклями і означають:

- групи людей (*the rich, the poor, the blind and the dead*). *The blind may never see this proof of hope.*

- абстрактні поняття (*the unknown, the unforgettable, the unattainable etc.*). *The unknown(176) is always the most fearsome, opening out into wide areas of conjecture.*

'You don't forget the unforgettable,' (2) he said, so softly that for a moment Merrill wondered if she had heard him correctly.

However, it may be unfair to accuse the candidates of failing to attain the unattainable (4).

В реченні вони використовуються в ролі підмета, додатку чи предиката, а також можуть використовуватися з означенням (*the working poor* – 11, *the rural poor* - 31; *the urban poor* - 40) :

The world divided into the idle rich (4) and the labouring poor (31). The filthy rich.’ (1)

The new rich (3) who were building new houses were only too happy to have their aesthetic decisions made for them by the ‘professionals’.

Подібно до прикметника вони можуть використовуватися з прислівником, що означає ступінь міри:

This means they are often in the hands of high officials or the extremely rich(1) — the very people who are hardest to persuade to give up their illegal captives.

Прийменники можуть конвертуватися в дієслова, іменники, прикметники:

Text model 4

The direction of conversion	Total	Written	Transcribed speech	Examples
P→V				
to up	54	32	25	<i>But by then the revolution was won; Palmer's contribution was <u>to up the ante</u>.</i>
to down	47	34	13	<i>Mister C might be fine, but clearly someone needs to <u>down a few more smart drinks</u>.</i>
P→N				
the ups and downs	34	33	1	<i>It actually shows you <u>the ups and downs</u>.</i>
the ins and outs	36	25	11	<i>You're not to know <u>the ins and outs</u> of my family.</i>
P→Adj				
to be very up ('happy')	2	0	2	<i>'They were on the look-out for a female DJ so everyone <u>was very up</u> for me...</i>
to be very down ('sad')	1	1	0	<i>She <u>is very down</u> and upset.'</i>

Конвертоване слово може в англійській мові виконувати від двох до шести функцій внаслідок конверсії і утворювати наступні ланцюжки:

Vt – N: (rescue) - *Swift action is needed to rescue it (Vt). This disparity loomed ever larger in the rescue (N) of the balance of payments.*

Vt – Vi – N : (mistake) - *There was no way anyone could mistake me for (Vt) anyone other than a journalist. What persuaded him were two bits of Temple's mind which he could not mistake (Vi). 'When did you discover your mistake?(N)'*

Vt – Vi – Adj – N: (trim) In *this recession firms have been much quicker to trim their fat (Vt). After all, if you are discussing the realities of the situation it is quite difficult to trim (Vi), to conceal, or to mislead. On some, the rudder overbalances badly and there is a bad trim change (Adj). Otherwise, you'll have to use some form of edge trim (N).*

Adj – Adv – N – Vt – Vi: (right) – ... *this initiative is welcomed as a modest first step in the right direction (Adj). But being watch'd that it may still go right (Adv)! No-one has the right (N) to pressure you. Only concerted action and investigation by the government can right these (Vt) tragic injustices that continue to occur. When people seem to be falling down, I like to give them the opportunity to right (Vi) themselves.*

Adj – N – Adv – Prep – Vt – Vi: round – *'It's a round trip (Adj) of 190 miles so that's almost 600 miles a week. They shook hands on the tee for the fourth round (N) and said, 'Have a good round' (N) to each other. A man needed a holiday after working hard all the year round (Adv). From Reading station one could set off round the world (Prep). But we couldn't go ashore until it got better ad then we went round the cape after and down into Aberdeen see. Some offer live music from resident bands or guest artistes, and you can round off (Vt) the evening with disco dancing in the nightclub. Angry Tories round on (Vi) Lawson.*

Дослідження демонструє, що найбільш поширені в англійській мові двохчленні ланцюжки.

В результаті дослідження ми дійшли висновку, що джерела формальної ідентичності і синтаксично-семантичних різновидів можна класифікувати як морфологічні, синтаксичні та семантичні у відповідності до того який саме вимір слова найбільш активний чи є первинним у процесі творення нового слова. Незважаючи на те, що багато критеріїв запропоновано для визначення того, який саме член конверсійної пари є основою, а який – похідним словом, проблема залишається предметом для дискусії.

Згрупувати усі характеристики конверсії як феномену важливо для нас не лише з теоретичної точки зору, а й для практичної зручності.

Література

1. Амосова Н. Н. Этимологические основы словарного состава современного английского языка / Н. Н. Амосова. – М.:Изд-во лит-ры на ин.языках, 1956. – 220с.
2. Аракин В.Д. Возникновение корневого, или бессуффиксального, способа словообразования в английском языке / В.Д. Аракин // Сборник статей по языкознанию памяти проф. М.В. Сергиевского. – М.: МГУ, 1961. – С. 43– 50.
3. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка. 3-е изд., перераб. и доп. / И.В. Арнольд. – М.: Высшая школа, 1986. – С.108. – На англ. яз.
4. Бабайцева В.В. Зона синкретизма в системе частей речи совр. русского языка / В.В. Бабайцева // Филолог. науки.— 1983 — № 5.— С. 35-42.
5. Білінський М.Е. Віддієслівна транспозиція в історії англійської мови: хронологія текстових прототипів / М.Е. Білінський // Іноземна філологія. – 2001. – Вип. 112. – С. 35-48.

6. *Виноградов В. В.* Вопросы современного русского словообразования / В. В. Виноградов // Русский язык в школе. – 1952. – № 2. – С. 76.
7. *Гак В.Г.* Слово / В.Г. Гак // Большой энциклопедический словарь. Языкознание. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – С.464.
8. *Гумовська І.М.* Англійська юридична термінологія в економічних текстах: генезис, дериваційні та семантико-функціональні аспекти. Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / І.М. Гумовська / Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. — Л., 2000. — 19 с.
9. *Єнікєєва С.М.* Синергетизм функціональної транс орієнтації лінгвальних одиниць (на матеріалі сучасної англійської мови) / С.М. Єнікєєва // “Вісник СумДУ”, № 11 (95), 2006. Том 2. - С. 43 – 51
10. *Есперсен О.* Философия грамматики / О. Есперсен.— М: Изд-во иностр. лит.— 1958.— 404 с.
11. *Жлуктенко Ю.А.* Конверсия в современном английском языке как морфолого-синтаксический способ словообразования / Ю.О. Жлуктенко // Вопросы языкознания, 1958. – № 5. – С. 208
12. *Калечиц Е.П.* Взаимодействие слов в системе частей речи / Е.П. Калечиц. — Свердловск: Из-во ун-та, 1990.— 157 с.
13. *Кривоносов А. Т.* Система взаимопроницаемости неизменяемых классов слов / А. Т. Кривоносов // Вопр. языкознания.— 1975.—№6.— С. 93-103.
14. *Кривоносов, А. Т.* К проблеме «конверсии» частей речи в современном языкознании / А. Т. Кривоносов // Семантика разноуровневых единиц в языках различного строя. сб науч ст. Уфа: РИО БашГУ, 2005 – С. 12-32.
15. *Кубрякова Е.С.* Деривация, транспозиция, конверсия / О.С. Кубрякова // Вопросы языкознания. – 1974. - № 5. – С. 64 – 76.
16. *Лукин М.Ф.* Критерии перехода частей речи в современном русском языке / М.Ф. Лукин // Филолог. науки.— 1986.— №3.— С. 49-56.
17. *Смирницкий А.И.* Лексикология английского языка / А. И. Смирницкий. – М.: Изд-во МГУ, 1998. – 260 с.
18. *Соболева П.А.* Словообразовательные отношения по конверсии между глаголами и отглагольным существительным в современном английском языке: автореф. дис. ... канд.филол.наук: 10.02.04“Германские языки“ / П.А. Соболева / 1-й Моск. гос. пед. ин-т иностр.яз. – М., 1959. – 18 с.
19. *Adams V.* An Introduction to Modern English Word-Formation. (English Language Series, 7.) / V. Adams. London: Longman. - 1976. - p. 230.
20. *Balteiro, I.* A contribution to the Study of Conversion in English. / Isabel Balteiro. Münster: Waxmann, 2007. – 152 p.
21. *Bauer L* English Word – Formation / Laurie Bauer. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – P. 32.
22. *Bauer L., Valera S.* Conversion or Zero-derivation: An Introduction / Laurie Bauer, Salvador Valera. // Approaches to Conversion / Zero-derivation; eds.:– Münster: Waxmann Verlag GmbH, 2005. – P. 6-17.
23. *Cannon G.* Functional shift in English / Garland Cannon //Linguistics. Volume 23, Issue 3. - P. 411–432.
24. *Clark E. V., Clark H. H.* When Nouns Surface as Verbs / Eve Clark, Herbert Clark // Language, – 1979. – Vol. 55. – № 4 – P. 767-811.
25. *Crystal D.* The Cambridge encyclopedia of language. – 2nd ed. / David Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 1997. – 472 p.
26. *Dokulil M.* 1968a. “Zur Frage der Konversion und verwandter Wortbildungsvorgänge und –beziehungen.” / Miloš Dokulil // Travaux linguistiques de Prague 3. - p. 215-239.

27. *Kastovsky D.* Typological Changes in Derivational Morphology / Dieter Kastovsky // The Handbook of the History of English / Ed. by A. van Kamenade, B. Los. – Malden, Oxford, Carlton: Blackwell, 2006. – XVI. - 655 p.
28. *Koziol H.* (1937). Übertritt ohne Formveränderung. /Herbert Koziol // ed. *Handbuch der englischen Wortbildungslehre*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter. - 201-210 p.
29. *Kruisinga E.* Contributions to English syntax. XVII: On the history of conversion in English / Etsko Kruisinga // [English Studies](#), Volume 9, Issue 1 – 6. - 1927. – p 103 - 108.
30. *Marchand H.* The Categories and Types of Present Day English Word - Formation / Hans Marchand – Munchen: C.H.Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1969. – 360 p.
31. *Marchand H.* The Categories and Types of Present-day English Word-formation: A Synchronic-diachronic Approach / Hans Marchand. – University of Alabama Press, 1966. – XX, 379 p.
32. *Nida E. A.* Morphology: the descriptive analysis of words. / Eugene Nida. // University of Michigan publications. Linguistics, 2. Ann Arbor : University of Michigan Press, 1949. - 342 p.
33. *Pavesi M.* Same word, same idea. Conversion as a word formation process / Maria Pavesi // *IRAL*, 1998, vol. 36, № 3, - p. 213-231.
34. *Štekauer P.* Fundamental Principles of an Onomasiological Theory of English Word-Formation / Pavol Štekauer // *Onomasiology Online*. – 2001. – № 2. – P. 1-42. – El. resource: <www.onomasiology.de.>.
35. *The Cambridge Grammar of the English Language/ R. Huddleston, G. Pullum.* – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 1842 p.
36. *Tournier L.* Introduction Descriptive á laLexicogénétique de VAnglais Contemporain / Jean Tournier. Genève: Slaktine, 1985. – 382 p.
37. *Trnka B.* Conversion in English. / Bohumil Trnka. Caroline University, Prague Brno Studies In English, Volume Eight. Brno 1969. - 205 p.
38. *Valera, Salvador.* Conversion. / Salvador Valera. // In BROWN, K. *Encyclopedia of language and linguistics*. Second edition. Boston, MA : Elsevier, 2006, vol. 3, P. 172-175.
39. *Williams J. M.* Origins of the English Language: A Social and Linguistic History / J. M Williams. – New York, London: Macmillan Inc., 1975. – IX, 422 p.
40. *Zandvoort, R. W.* A Handbook of English Grammar. /Reinard Zandvoort. 6th ed. London: Longman. 1972. - 349 p.

У статті на матеріалі Британського національного корпусу текстів (BNC) розглянуто явище конверсії як продуктивного способу словотворення в сучасній англійській мові, проаналізовано різні підходи до тлумачення конверсії як феномену, подано результати лінгвістичного дослідження основних напрямків конверсії, виділено основні характеристики так званої повної та часткової конверсії.

Ключові слова: конверсія, конверсійна модель, напрямки конверсії, продуктивність, словотворення.

В статье на материале Британского национального корпуса текстов рассмотрено явление конверсии как способа словообразования в современном английском языке, проанализированы различные подходы к толкованию конверсии как феномена, представлены результаты исследования основных направлений конверсии, выделены основные характеристики так называемой полной и частичной конверсии.

Ключевые слова: *конверсия, конверсионная модель, направления конверсии, продуктивность, словообразование.*

The article examines the phenomenon of conversion as the productive means of modern English word-formation. Different approaches to the phenomenon of conversion in English are analyzed as well as main directions of conversion in Modern English based on the British National Corpus (BNC). The concepts of so-called full and partial conversion are examined in the light of explicit criteria for recognition of actual cases of conversion.

Key words: *conversion, conversion model, direction of conversion, productivity, word-formation.*